

۸۷/۱/۱۰۷۴۵۴
۸۸/۱/۱۶

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده ادبیات فارسی و زبان های خارجی

گروه زبان شناسی و آموزش فارسی به غیر فارسی زبانان

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته آموزش فارسی به غیر فارسی زبانان

عنوان:

خطاهای واژگانی-معنایی و رمزگردانی گویشوران مازندرانی (بابلی) در فارسی

گفتاری

استاد راهنما:

دکتر مجتبی منشی زاده

استاد مشاور:

دکتر شهلا رقیب دوست

نگارش:

مهدی پورمحمد

۱۳۸۷

۱۱۰۳۹۸

کتابخانه مرکزی
دانشگاه علامه طباطبائی
تهران

۱۳۸۷ / ۱۲ / ۲۸

۱۰۱۴۹۷

ابراز سپاس

اکنون که در آستانه ی اتمام دوره ی تحصیلی کارشناسی ارشد هستم و اندوخته ی ناچیز دانش خود را با پیش از این دوره می سنجم، به این نتیجه می رسم که سپری کردن این دوره بسیار با ارزش و پر بار بوده است.

در این دوره، از کلاس های درس استادان بزرگوار جناب آقای دکتر منشی زاده، سرکار خانم دکتر رقیب دوست، جناب آقای دکتر دبیر مقدم، سرکار خانم دکتر مدرسی، سرکار خانم دکتر شقاقی، جناب آقای دکتر تاج الدین، جناب آقای دکتر محمود زاده، جناب آقای دکتر گلفام و جناب آقای دکتر میر عمادی بهره ها بردم. از تمامی این استادان فرزانه بسیار سپاسگزارم.

خصوصاً لازم می دانم از آقای دکتر مجتبی منشی زاده (استاد راهنما) و خانم دکتر شهلا رقیب دوست (استاد مشاور) که همیشه سخاوتمندانه مرا به حضور می پذیرفتند و با دقت بسیار، گره های علمی پایان نامه را بر من می گشودند، بسیار قدردانی نمایم.

از مسولین کتابخانه خصوصاً جناب آقای جهانشاهی و سرکار خانم حلالی کمال تشکر را دارم.

دستان پر مهر پدر و مادرم را می بوسم. از خانواده ی عزیزم خصوصاً برادرم حامد بسیار متشکرم.

وقت های با هم بودن را از همسر مهربانم می ربودم. از همراهی و همدلی ایشان بسیار ممنونم.

پرفسور مک سوان، علاوه بر دو مقاله ای که از ایشان درخواست کرده بودم، مقاله ی با ارزش دیگری را که زیر چاپ است نیز برایم ارسال داشته اند. سخاوت علمی این استاد، شایسته ی تقدیر است. استفاده از این مقاله موجب شد که اشتباه رایجی مجدداً در این پایان نامه تکرار نشود.

پرفسور مایکل پردی، فصلی از کتاب زیر چاپ خود را سخاوتمندانه برایم ارسال داشته اند. استفاده از داده های این فصل از کتاب ایشان موجب شد که از آخرین یافته های علم عصب شناسی زبان در زمینه ی رمزگردانی بهره مند گردم.

سرکار خانم دکتر شهر زاد ماهوتیان، پایان نامه ی ارزشمند و راهگشای دکتری خود را برایم ارسال داشته اند. از ایشان بسیار سپاسگزارم.

فرم تعهد نامه

اینجانب مهدی پورمحمد، دانشجوی دوره ی کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان، به این وسیله اعلام می نمایم که در نگارش رساله ی خود با عنوان " خطاهای واژگانی- معنایی و رمزگردانی گویشوران مازندرانی (بابلی) در فارسی گفتاری"

امانت داری را رعایت نموده و نظرات مطرح شده در این رساله متعلق به من است. و در کلیه مواردی که به نحوی از انحاء از آراء و نظرات دیگران استفاده کرده‌ام، منبع آن آراء و نظرات را به دقت و به روشنی در هر مورد به صورت جداگانه ذکر کرده‌ام. چنان چه پس از تسلیم این رساله برای دفاع معلوم شود که بر اساس مطالب فوق خلافی صورت گرفته است، نمره ی فعلی رساله ی اینجانب منتفی و حق هیچ گونه اعتراضی نخواهم داشت. همچنین چنانچه پس از فرغت از تحصیل اینجانب معلوم شود که در این رساله خلافی صورت گرفته، این حق برای دانشگاه محفوظ خواهد بود که اعتبار مدرک تحصیلی اینجانب را باطل نماید.

نام و نام خانوادگی دانشجو: مهدی پورمحمد

امضاء:
تاریخ:

فرم گردآوری اطلاعات پایان نامه ها

کتابخانه ی مرکزی دانشگاه علامه طباطبایی

عنوان : خطاهای واژگانی - معنایی و رمزگردانی گویشوران مازندرانی (بابلی) در فارسی گفتاری		
نویسنده/ محقق : مهدی پورمحمد		
مترجم: _____		
استاد راهنما: دکتر مجتبی منشی زاده استاد مشاور: دکتر شهلا رقیب دوست		
کتابنامه: دارد	واژه نامه: دارد	
نوع پایان نامه:	بنیادی ● توسعه ای ○ کاربردی ○	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	سال تحصیلی: ۱۳۸۷	
محل تحصیل: تهران	نام دانشگاه: علامه طباطبایی	دانشکده: ادبیات فارسی و زبان های خارجی
تعداد صفحات: ۱۷۱	گروه آموزشی: زبان شناسی و آموزش فارسی به غیر فارسی زبانان	
کلیدواژه ها به زبان فارسی: دوزبانگی - رمزگردانی - محدودیت ها - انتقال - زبان مازندرانی - بابلی		
کلیدواژه ها به زبان انگلیسی: Bilingualism - code switching - Constraints- transfer - Mazandarani Language - Baboli		

چکیده (دو صفحه) - صفحه ی یک

الف: موضوع و طرح مسأله: این تحقیق به خطاهای واژگانی-معنایی گویشوران مازندرانی دوزبانه در فارسی گفتاری می-پردازد. خطاهای زبانی دلایل گوناگونی دارد، همچون خطاهای درون زبانی، خطاهای رشدی و ... اما در این تحقیق، تنها به خطاهایی می پردازیم که ناشی از تداخل زبانی هستند. همچنین در تداخل زبانی نیز تنها بر روی خطاهای واژگانی گویشوران مازندرانی در فارسی گفتاری تمرکز نموده ایم. از محورهای اساسی دیگر، مساله رمزگردانی و یافتن دلایل زبانی و غیر زبانی آن است. در سالیان اخیر، محدودیت هایی در زمینه ی رمزگردانی مطرح شده اند. در این پایان نامه سعی بر آن است تا با توجه به داده های خود صحت و سقم این محدودیت ها را بررسی نمایم.

ب: مبانی نظری، پرسش ها و فرضیه ها: ۱- با وجود تعاریف بسیاری که برای دو زبانی و شخص دو زبانه ارائه شده است، بهترین تعریف برای شرایط دوزبانی در منطقه ی مازندران (بابل) چیست؟ ۲- دو توانش زبانی گویشور دوزبانه ی مازندرانی-فارسی، در سطح واژگانی چه تعاملاتی با یکدیگر دارند و آیا توانش زبانی مازندرانی در گفتار زبان فارسی آنان موجب تداخل میشود یا نه؟ دلایل زبانی و غیر زبانی تداخل در سطح واژگانی چیست؟ ۳- میزان رمزگردانی به چه عوامل زبانی و غیر زبانی بستگی دارد؟ به عبارت دیگر، دلایل اصلی زبانی و غیر زبانی در رمزگردانی چیست؟ ۴- آیا رهیافت های نظری ساختاری و محدودیت های اعمال شده که تاکنون برای رمزگردانی ارائه شده اند از جمله محدودیت های روساختی پاپلاک و سنکاف، مدل همگرای سازه ای وولفورد، محدودیت حاکمیت دی سیولو و همکاران، محدودیت هسته نقشی بلازی و همکاران، محدودیت های جوشی، محدودیت های زیرمقوله ای دیویس و بنتاهیل، محدودیت زبان ماتریکس میرس اسکانن، مدل اصل هسته-متمم ماهوتیان و رهیافت کمینه گرای مک سوان (۱۹۹۶) در گردش های بین زبانی مازندرانی-فارسی مورد تایید قرار می گیرند یا نه؟

پ: روش تحقیق، جامعه ی آماری، گردآوری و تحلیل داده ها: ۱- مشاهدات طبیعی: تقریباً تمامی داده های جمع آوری شده ی نگارنده، بدین روش گردآوری شده است. نگارنده بخش اعظم داده های خود را از ثبت مستمر مکالمات رمزگردانی شده ی اعضای خانواده ی خویش گردآوری نموده است. تعداد گویشوران ۱۱ نفر و گستره ی سنی آنها از ۲سال تا ۷۱ سال بوده است. همچنین، از خانم گویشوری ۴۵ ساله خواسته شد که درباره ی غذاهای محلی و آداب و رسوم مازندرانی صحبت کند که حاصل آن ضبط ۳۳ دقیقه ای بوده است. علاوه بر این، نگارنده در هر یک از مکالمات فارسی گویشوران مازندرانی که حضور می یافت، به گفتار فارسی آنها توجه کرده و موارد تداخل زبانی و رمزگردانی را ثبت می نمود. ۲- تنها در یک مورد از روش قضاوت جمله استفاده نمودم. به باور مک سوان (۱۹۹۷)، داده های طبیعی با اینکه بسیار سود مند هستند، اما نمی توانند به ما بگویند که چه چیزی نمی تواند اتفاق بیفتد. تنها در یک مورد به گویشورانی چند جمله را دادم و از آنها خواستم که بگویند کدام جمله خوش ساخت (قابل قبول، معمول) و کدام یک بد ساخت (غیر معمول، کم کاربرد) است. تحقیق به صورت میدانی، با حضور مستمر در منطقه ی گویشوران، ثبت خطاهای فارسی گفتاری گویشوران مازندرانی و نیز بر اساس شم زبانی نگارنده انجام گرفت.

ت: یافته های تحقیق: ۱- یکی از دستاوردهای این پروژه، ارائه ی تعریفی است که کاملاً با شرایط دوزبانی در حوزه ی مورد مطالعه مناسب است. به نظر نگارنده، شاید بتوان طی تحقیقات بعدی این تعریف را برای شرایط دوزبانی در مناطق دیگر ایران به

چکیده (دو صفحه) - صفحه ی دو

کار برد. ۲- مساله ی تداخل که در گفتار گویشوران دوزبانه بسیار رایج است، به طور گسترده مورد بحث قرار گرفته و به دلایل این پدیده ی بین زبانی اشاره می شود. ۳- از دستاوردهای دیگر این پایان نامه، ارائه ی مدل تداخل واژگانی در تولید پاره گفت- های آمیخته ی گویشوران دوزبانه است که برای اولین بار در مطالعات دوزبانگی طرح گردیده است. این مدل، بر اساس آخرین مطالعات روانشناسی زبان تنظیم گردیده است. ۴- در بخش دوم، دلایل رمزگردانی را به تفصیل مورد بحث قرار داده ایم و به این نتیجه رسیدیم که با اینکه رمزگردانی پدیده ایست زبانی و در تماس های بین زبانی رخ می دهد، اما دلایل آن بیشتر غیر زبانی است. عوامل غیرزبانی همچون ایجاد حس شوخ طبعی، نشان دادن تعلق فرد به گروه، نگرش گویشوران، شامل کردن یا شامل نکردن یک یا چند مخاطب و غیره از دلایل رمزگردانی هستند. ۵- یکی از اهداف اصلی انجام این پایان نامه، بررسی مطالعات ساختاری و محدودیت های رمزگردانی است که در سی سال اخیر ارائه شده اند. تقریباً تمامی این نظریه پردازان ادعا داشتند که این رهیافت ها و محدودیت های اعمال شده ی آنها جهانی هستند. یادآور می شویم که این رهیافت ها و مدل ها برای اولین بار در ایران معرفی می شوند و علاوه بر آن، برای اولین بار برای تماس های بین زبانی در داخل ایران مورد بررسی قرار می گیرند. بر اساس داده های رمزگردانی مازندرانی- فارسی، تقریباً تمامی نظریه ها و محدودیت های ارائه شده در سی سال اخیر، از جمله محدودیت پفاف (۱۹۷۹، رعایت ترتیب واژه) و تیم (۱۹۷۵)، محدودیت پایلاک و سنکاف (۱۹۸۱)، اصل محدودیت تکواژ آزاد و اصل محدودیت معادل، محدودیت وولفورد (۱۹۸۳)، آمیختگی صرفی واژه های دو زبان و همگرایی ساخت سازه ی دو زبان، محدودیت های جوشی (۱۹۸۵)، محدودیت افلام طبقه ی بسته و محدودیت نامتقارن، محدودیت هسته ی نقشی بلازی و همکاران (۱۹۹۴)، محدودیت حاکمیت دی سیولو و همکاران (۱۹۸۶)، محدودیت زیرمقوله ای دیویس و بنتاهیل (۱۹۸۳) محدودیت قالب زبان ماتریکس میرس اسکاتن (۱۹۹۳)، دو اصل ترتیب تکواژی و تکواژ سیستمی) و مدل اصل هسته-متمم ماهوتیان (۱۹۹۳، ۱۹۹۶) احتمالاً رد می شوند. بررسی رهیافت کمینه گرای مک سوان (۱۹۹۶) منوط به این است که برنامه ی کمینه گرای چامسکی (۱۹۹۲) مورد تحلیل قرار گیرد. ما بر اساس گردش های مازندرانی- فارسی، برای هر یک از این محدودیت ها و رهیافت ها مثال های نقضی آورده ایم.

نتیجه گیری: در مجموع، یافته های تحقیق نشان می دهد که ۱- رمزگردانی گویشوران دوزبانه ی مازندرانی- فارسی، بیشتر دلایل غیر زبانی دارد تا دلایل زبانی. ۲- توانش زبان مازندرانی در گفتار فارسی گویشوران دوزبانه ی مازندرانی- فارسی، تداخل ایجاد می کند. ۳- محدودیت های اعمال شده در رمزگردانی احتمالاً کارآمد و دقیق نیستند. چرا که بر اساس داده های ما، برای هر یک از این محدودیت ها مثال های نقضی وجود دارند. ۴- تمامی تعاریف ارائه شده درباره ی دوزبانگی، مناسب شرایط دوزبانگی در مازندران (بابل) نیست.

صحت اطلاعات مندرج در این فرم بر اساس محتوای پایان نامه و ضوابط مندرج در فرم را گواهی می نمایم.

نام استاد راهنما:

سمت علمی:

امضاء:

نام دانشکده:

رییس کتابخانه:

محمدعلی حسینی

فهرست

- فصل اول (کلیات) ۱
- ۱-۱- معرفی تحقیق ۲
- ۲-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق ۲
- ۳-۱- سؤالات تحقیق ۳
- ۴-۱- روش گردآوری داده ها و جمعیت آماری ۳
- ۵-۱- ساختار پایان نامه ۴
- ۶-۱- زبان مازندرانی در بستر تاریخ ۶
- ۷-۱- پیشینه ی تحقیقات ۹
- ۱-۷-۱- کتاب ها ۹
- ۲-۷-۱- پایان نامه ها ۱۰
- ۳-۷-۱- مقالات ۱۱
- ۸-۱- تاریخچه ی بابل ۱۳
- ۱-۸-۱- موقعیت جغرافیایی و جمعیتی شهرستان بابل ۱۵
- ۲-۸-۱- نقشه ی استان مازندران به تفکیک شهرستان ها ۱۷
- ۳-۸-۱- نقشه ی شهرستان بابل ۱۸
- ۹-۱- بررسی های روانشناختی زبان در حوزه ی دوزبانگی ۱۹
- ۱-۹-۱- مدل های سلسله مراتبی حافظه ی دوزبانه ۱۹
- ۱-۱-۹-۱- مدل تداعی واژه ۱۹
- ۲-۱-۹-۱- مدل میانجیگری مفهومی ۲۰
- ۲-۹-۱- مدل سلسله مراتبی تجدید نظر شده ۲۱

۲۴ مدل اصلاح شده ی سلسله مراتبی تجدید نظر شده
۲۵ بازنمایی حافظه ی دوزبانه در سطح واژه
۲۶ مدل توزیعی بازنمایی حافظه
۲۸ فصل دوم (مفاهیم بنیادی)
۲۹ ۱-۲- تعریف دوزبانگی
۲۹ ۱-۱-۲- چرا باید دوزبانگی را تعریف کنیم
۳۰ ۲-۱-۲- تلاشی برای ارائه ی تعریفی مناسب از دوزبانگی
۳۶ ۳-۱-۲- بررسی تعریف های ارائه شده
۳۹ ۲-۲- انتقال و تداخل واژگانی- معنایی
۴۲ ۱-۲-۲- روش شناسی در تجزیه و تحلیل تداخل ها
۴۲ ۲-۲-۲- مقایسه ی تداخل واژگانی با رمزگردانی
۴۴ ۳-۲-۲- بازنمایی گرافیکی طرحواره ای تداخل واژگانی در تولید پاره گفت آمیخته ی ..
۴۵ ۱-۳-۲-۲- شرح مدل تداخل واژگانی
۵۳ ۴-۲-۲- عوامل مؤثر در ایجاد تداخل واژگانی- معنایی و انتقال
۶۰ ۵-۲-۲- نتیجه گیری
۶۲ ۳-۲- رمزگردانی
۶۲ ۱-۳-۲- درباره ی اصطلاح رمزگردانی
۶۵ ۲-۳-۲- انواع رمزگردانی
۶۷ ۳-۳-۲- دلایل رمزگردانی
۸۲ ۴-۳-۲- رمزگردانی متناسب و نامتناسب
۸۴ ۵-۳-۲- رمزگردانی ارجاعی و بیانی

۸۴ ۲-۳-۶- رمزگردانی موقعیتی و استعاری
۸۵ ۲-۳-۷- گردش های کنترل شده و خودکار
۸۸ ۲-۴- نقش درونداد در رمزگردانی و آمیختگی زبانی
۹۳ فصل سوم (مباحث نظری)
۹۳ ۳-۱- مقدمه
۹۵ ۳-۲- مطالعات ساختاری و محدودیت ها در رمزگردانی
۹۵ ۳-۳- مطالعات توصیفی
۹۷ ۳-۴- رهیافت های دستور سوم و محدودیت های روساختی پاپلاک و سنکاف
۹۷ ۳-۴-۱- اصل محدودیت تکواژ آزاد
۹۷ ۳-۴-۲- اصل محدودیت معادل
۹۹ ۳-۵- رهیافت های اصل مینا با مکانیسم های خاص
۱۰۰ ۳-۵-۱- مدل همگرایی ساخت سازه ی ولفوورد
۱۰۱ ۳-۵-۲- محدودیت های زیر مقوله ای بنتاهیلا و دیویس
۱۰۲ ۳-۵-۳- محدودیت های جوشی
۱۰۲ ۳-۵-۳-۱- محدودیت نامتقارن
۱۰۳ ۳-۵-۳-۲- محدودیت اقلام طبقه ی بسته
۱۰۴ ۳-۵-۴- محدودیت حاکمیت دی سیولو و همکاران
۱۰۶ ۳-۵-۵- محدودیت های هسته ی نقشی بلازی و همکاران
۱۰۸ ۳-۶- مدل های رمزگردانی بر اساس اصول همگانی بدون در نظر گرفتن مکانیسم ها یا محدودیت خاص
۱۰۹ ۳-۶-۱- مدل قالب زبان ماتریکس میرس اسکاتن
۱۰۹ ۳-۶-۱-۱- فرضیه ی زبان ماتریکس

۱۰۹ اصل ترتیب تکواژی ۳-۶-۱-۲
۱۰۹ اصل تکواژ سیستمی ۳-۶-۱-۳
۱۱۰ مدل اصل هسته-متمم ماهوتیان ۳-۶-۲
۱۱۵ رهیافت کمینه گرای مک سوان ۳-۶-۳
۱۲۰ خلاصه و جمع بندی ۳-۷
۱۲۱ فصل چهارم (توصیف و تحلیل داده ها)
۱۲۲ مقدمه: مسأله ی دستوری بودن گردش ها ۴-۱
۱۲۴ مدل ها و محدودیت گردش ها و سنجه ی آنها با داده های مازندرانی-فارسی ۴-۲
۱۲۴ محدودیت تیم و گامپرز ۴-۲-۱
۱۲۶ محدودیت پفاف ۴-۲-۲
۱۲۶ محدودیت های همگانی پاپلاک و سنکاف ۴-۲-۳
۱۲۷ اصل محدودیت تکواژ آزاد ۴-۲-۳-۱
۱۲۷ اصل محدودیت معادل ۴-۲-۳-۲
۱۲۸ مدل همگرایی ساخت سازه ی وولفورد ۴-۲-۴
۱۲۹ محدودیت های زیر مقوله ای بنتاهیلا و دیویس ۴-۲-۵
۱۲۹ محدودیت های جوشی ۴-۲-۶
۱۳۰ محدودیت نامتقارن ۴-۲-۶-۱
۱۳۱ محدودیت اقلام طبقه ی بسته ۴-۲-۶-۲
۱۳۱ محدودیت حاکمیت دی سیولو و همکاران ۴-۲-۷
۱۳۲ محدودیت های هسته ی نقشی بلازی و همکاران ۴-۲-۸
۱۳۴ مدل قالب زبان ماتریکس میرس اسکاتن ۴-۲-۹

- ۱۳۴ فرضیه ی زبان ماتریکس ۱-۹-۲-۴
- ۱۳۴ اصل ترتیب تکواژی ۲-۹-۲-۴
- ۱۳۵ اصل تکواژ سیستمی ۳-۹-۲-۴
- ۱۳۵ مدل اصل هسته-متمم ماهوتیان ۱۰-۲-۴
- ۱۳۶ بررسی مدل اصل هسته-متمم ۱-۱۰-۲-۴
- ۱۳۹ رهیافت کمینه گرای مک سوان ۱۱-۲-۴
- ۱۴۴ فصل پنجم (دستاوردها و نتایج) ۵-۲-۴
- ۱۴۵ دستاوردها ۱-۵
- ۱۴۷ پیشنهادهایی برای مطالعات بعدی ۲-۵
- ۱۴۸ کتابنامه
- ۱۶۴ واژه نامه

فهرست نقشه ها و نمودارها

- نقشه ی ۱-۱- نقشه ی استان مازندران به تفکیک شهرستان ها ۱۷
- نقشه ی ۲-۱- نقشه ی شهرستان بابل ۱۸
- نمودار ۱-۱- مدل تداعی واژه ۲۰
- نمودار ۲-۱- مدل میانجیگری مفهومی ۲۰
- نمودار ۳-۱- مدل سلسله مراتبی تجدید نظر شده ۲۲
- نمودار ۴-۱- مدل اصلاح شده ی سلسله مراتبی تجدید نظر شده ۲۵
- نمودار ۵-۱- مدل توزیعی بازنمایی حافظه ی دوزبانه ۲۶
- نمودار ۱-۲- بازنمایی گرافیکی طرحواره ای تداخل واژگانی در تولید پاره گفت آمیخته ی ۴۴
- نمودار ۲-۲- توانش دو زیرنظام زبانی گویشور دوزبانه در حوزه ی زبان ۴۶
- نمودار ۳-۱- سازماندهی قوه ی نطق گویشور دوزبانه براساس برنامه ی کمینه گرا ۱۱۹

فصل اول

کلیات

۱-۱- معرفی تحقیق

- بخشی از این تحقیق، به خطاهای واژگانی- معنایی گویشوران مازندرانی دوزبانه در فارسی گفتار می پردازد. خطاهای زبانی دلایل گوناگونی دارند. همچون خطاهای درون زبانی، خطاهای ناشی از آموزش و... اما در این تحقیق، تنها به خطاهایی می پردازیم که ناشی از تداخل زبانی هستند. همچنین در تداخل زبانی نیز تنها بر روی خطاهای واژگانی گویشوران تمرکز نموده ایم. در این تحقیق، فقط یک سوی تداخل زبانی (دخالت توانش زبانی مازندرانی گویشوران دوزبانه بر روی فارسی گفتاری آنها) مورد بحث قرار خواهد گرفت.

- از محورهای اساسی دیگر، مساله رمزگردانی است. در این راستا، ابتدا به بحث های تاریخی درباره ی مطالعات رمزگردانی اشاره می کنیم، سپس به انواع رمزگردانی می پردازیم. در ادامه، دلایلی را بر می- شمريم که موجب می شود گویشور دوزبانه ی مازندرانی- فارسی رمزگردانی کند. این دلایل یا زبانی و یا غیرزبانی هستند.

- انتخاب تعریفی که متناسب با شرایط دوزبانگی در حوزه ی مورد مطالعه باشد نیز از جمله اهداف این تحقیق است.

- مسأله ی مهم دیگری که در این پروژه مورد بررسی قرار می دهیم، ابتدا معرفی رهیافت های نظری و محدودیت هایی است که تقریباً در سی سال اخیر راجع به تعاملات ساختاری بین دو زبان در جریان رمزگردانی ارائه شده اند. عمده ترین تمرکز این پایان نامه، سنجش صحت و سقم این رهیافت ها بر اساس دادهای رمزگردانی مازندرانی- فارسی است.

۱-۲- ضرورت و اهمیت تحقیق انجام تحقیق

کریستال (۱۹۹۷) تخمین می زند که حدود دوسوم کودکان دنیا در محیط دو زبانه رشد پیدا می کنند و بیش از نیمی از جمعیت جهان دو زبانه اند. در سالهای اخیر تبعات زبانی، آموزشی، اجتماعی، سیاسی و نیز شمار بسیار زیاد گویشوران دو زبانه، ضرورت انجام این تحقیق را در سطح جهان و بالطبع در ایران موجب

شده است. در این باره تحقیقات دامنه داری در سطح دنیا در حال انجام است. اما در باره ی دوزبانگی در ایران و خصوصاً جمعیت دوزبانه ی مورد نظر این تحقیق (مازندرانی، بابل)، مطالعات ناچیزی انجام شده است. با اینکه بسیاری از جمعیت ایران را دوزبانه ها تشکیل می دهند، اما هنوز هیچ برنامه ی مدونی برای آموزش دوزبانه ها تدوین نشده است.

حاصل تحقیق می تواند در برنامه ریزی های زبانی و خصوصاً آموزشی مورد استفاده قرار گیرد.

۱-۳- سوالات تحقیق :

سوالاتی که در جستجوی پاسخ آن هستیم:

۱- با وجود تعاریف بسیاری که برای دو زبانگی و شخص دو زبانه ارائه شده است، بهترین تعریف برای شرایط دوزبانگی در منطقه ی مازندران (بابل) چیست؟

۲- دو توانش زبانی گویشور دوزبانه ی مازندرانی-فارسی، در سطح واژگانی چه تعاملاتی با یکدیگر دارند و آیا توانش زبانی مازندرانی در گفتار زبان فارسی آنان موجب تداخل میشود یا نه؟ دلایل زبانی و غیر زبانی تداخل در سطح واژگانی چیست؟

۳- میزان رمزگردانی به چه عوامل زبانی و غیر زبانی بستگی دارد؟ به عبارت دیگر، دلایل اصلی زبانی و غیر زبانی در رمزگردانی چیست؟

۴- آیا رهیافت های نظری ساختاری و محدودیت های اعمال شده که تاکنون برای رمزگردانی ارائه شده-اند (از جمله محدودیت های روساختی پاپلاک و سنکاف، مدل همگرای سازه ای وولفورد، محدودیت حاکمیت دی سیولو و همکاران، محدودیت هسته نقشی بلازی و همکاران، محدودیت های جوشی، محدودیت های زیرمقوله ای دیویس و بنتاهیلا، محدودیت زبان ماتریکس میرس اسکاتن، مدل اصل هسته-متمم ماهوتیان و رهیافت کمینه گرای مک سوان) در گردش های بین زبانی مازندرانی-فارسی مورد تایید قرار می گیرند یا نه؟

۱-۴- روش گردآوری داده ها و جامعه ی آماری:

نگارنده برای گردآوری داده‌ها از دو روش استفاده نموده است:

۱- مشاهدات طبیعی^۱

تقریباً تمامی داده‌های جمع‌آوری شده‌ی نگارنده بدین روش گردآوری شده است. زیرا همانطور که لیسکی (۱۹۷۸) و والدوس (۱۹۸۱) بدان اشاره نمودند، داده‌های رمزگردانی را تنها می‌توان در جوامعی جمع‌آوری نمود که رمزگردانی در آن از لحاظ اجتماعی، سبک گفتاری ارزشمند تلقی شود. در غیراینصورت، گویشوران ممکن است نسبت به آن بی‌میل باشند.

نکته‌ی دیگر این است که هر چه محیط صمیمی‌تر باشد و گویشور بداند که با وجود گردش و رمزگردانی مخاطب منظور او را درک می‌کند و رمزگردانی جزئی از هنجار زبانی جامعه‌ی زبانی می‌باشد، در این صورت میزان رمزگردانی بیشتر می‌گردد. نگارنده بخش اعظم داده‌های خود را از ثبت مستمر مکالمات رمزگردانی شده‌ی خانواده‌ی خویش گردآوری نموده است. تعداد گویشوران ۱۱ نفر و گستره‌ی سنی آنها از ۲ سال تا ۷۱ سال بوده است. همچنین از خانم گویشوری ۴۵ ساله خواسته شد که درباره‌ی غذاهای محلی و آداب و رسوم مازندرانی صحبت کند که حاصل آن ضبط ۳۳ دقیقه‌ای بوده است. علاوه بر این، نگارنده در هر یک از مکالمات فارسی گویشوران مازندرانی که حضور می‌یافت، به گفتار فارسی آنها توجه کرده و موارد تداخل زبانی و رمزگردانی را ثبت می‌نمود. از این طریق نیز به داده‌های بسیار با ارزشی دست یافتیم.

۲- تنها در یک مورد از روش قضاوت جمله بنیاد^۲ استفاده نمودم. به باور مک سوان (۱۹۹۷: ۶۱)، داده‌های طبیعی با اینکه بسیار سودمند هستند، اما نمی‌توانند به ما بگویند که چه چیزی نمی‌تواند اتفاق بیفتد. تنها در یک مورد، به گویشورانی چند جمله را دادم و از آنها خواستم که بگویند کدام جمله خوش ساخت (قابل قبول، معمول) و کدام یک بد ساخت (غیر معمول، کم کاربرد) است.

¹ - Naturalistic Observation

² - Sentence Judgment (SJ)

۱-۵- ساختار پایان نامه

فصل اول به پیشینه ی مطالعات در زمینه ی زبان مازندرانی می پردازد. مطالعات در زمینه ی زبان مازندرانی را در سه بخش کتاب ها، پایان نامه ها و مقالات معرفی نمودیم. همچنین، به تاریخچه ی مختصری از زبان مازندرانی از قبل از ورود آریاییان تا شرایط کنونی آن اشاره داشته ایم. بخش دیگری از فصل یک به تاریخچه ی بابل، موقعیت جغرافیایی و جمعیتی شهرستان بابل اختصاص دارد. همچنین بررسی مطالعات روانشناسی زبان درباره ی دوزبانگی نیز در آخر این بخش گنجانده شده است.

در فصل دوم، ابتدا به اهمیت وجود تعریفی متناسب با شرایط دوزبانگی اشاره نمودیم و همراه با معرفی تعاریف متعددی که طی پنجاه سال اخیر ارائه شده اند، تعریف مناسبی را که مناسب شرایط دوزبانگی در مازندران (بابل) است برگزیده ایم. در بحث انتقال و تداخل زبانی نیز به عوامل تداخل و انتقال منفی در گفتار گویشوران دوزبانه ی مازندرانی در فارسی گفتار پرداختیم. در ضمن، مدلی را برای نمایاندن مراحل تداخل واژگانی در گویشوران دوزبانه پیشنهاد نمودیم. سپس دلایلی را که موجب می شود گویشور دوزبانه رمزگردانی نماید برشمردیم. در واقع، در این بخش یک سری مطالعات بنیادی را در زمینه ی تماس های بین زبانی فرارو قرار داده ایم که هم چارچوبی را برای بررسی های این تحقیق مشخص می سازند و هم برای مطالعات دوزبانگی بعدی در ایران سودمند می باشند.

در فصل سوم، به رهیافت های نظری و محدودیت هایی که در زمینه ی ساختار رمزگردانی ارائه شده است پرداختیم. همچنین با توجه به داده هایی که محققان دیگر در رمزگردانی بدان ها اشاره نمودند، صحت و سقم این رهیافت ها را مورد بررسی و تحلیل قرار داده ایم.

در فصل چهارم پایان نامه، با توجه به داده های مازندرانی- فارسی، رهیافت های نظری و محدودیت- هایی که در فصل سوم آنها را معرفی نمودیم، مورد محک و سنج قرار داده ایم و به نتایج جالب توجه رسیده ایم.

فصل پنجم نیز به نتایج و دستاوردهای این پایان نامه می پردازد. همچنین پیشنهاداتی برای مطالعات بعدی در زمینه ی دوزبانگی ارائه شده اند.

در بخش ضمیمه نیز، با توجه به گستره ی واژه های به کاررفته در این پایان نامه، واژه نامه ی انگلیسی- فارسی را گنجانده ایم.

۱-۶- زبان مازندرانی در بستر تاریخ

قبایل ساکن در کرانه ی جنوبی دریای مازندران را کاسپیان می نامیدند و قوم های ساکن در مازندران باستان تحت نام کاسپی، هیرکانی ها، تپورها... بودند (دیاکونوف، ۱۳۵۰:۷۸۲). بوم نشینان مازندرانی، پیش از آنکه فلات ایران مقصد آریاییان گردد، درجات قابل اعتنایی از شهرنشینی و فرهنگ مدنی را تجربه کردند. واندنبرگ (۱۳۴۸:۵) طی کاوش هایی که در غار همجوار ختو (هتو) [نزدیک به شهر] کرده، در آخرین قشر از چهار قشر متمایز در زیر سنگریزه ها، اسکلت سه انسان را یافته که « به احتمال متعلق به انسان هایی هستند که ۷۵ هزار سال پیش از میلاد در این منطقه زندگی می کردند». یزدان پناه (۱۳۸۵:۱۵) به نقل از واندنبرگ می نویسد: از نتایج به دست آمده می توان نتیجه گرفت که در هیچ یک از نقاط ایران، اطلاعات مبسوطی درباره ی تمدن های گذشته ی مردم این سرزمین مانند اطلاعات به دست آمده در غارهای کمر بند و ختو کشف نشده است. ابزار شکار غارهای مذکور در هزاره ی یازدهم و دهم پ.م تیر و کمان بود و سلاح های ساخته ی آنها شکل هندسی منظم داشت.

در هزاره ی شش و هفت پ.م، بر اساس بازیافت های غارهای مذکور، چنین بر می آید که ساکنان آنجا وارد زندگی سازنده تری شدند. کار دام داری رونق گرفته بود و ابزار کارشان از قبیل سنگ چخماخ تکامل یافته تر شد. همچنین تیغه های داس مانند سنگی و ظروف سفالی درست می کردند. از نیمه ی دوم هزاره ی ششم ابزاری از نوع نوسنگی چون تبر و مانند آنها به کار می بردند و در کاوش های هزاره ی پنجم ظروف نقش دار ظریف سفالی می ساختند. (یزدان پناه ۱۳۸۵:۲۱).

همین نویسنده به این نتیجه می رسد که آثار به دست آمده ی باستان شناختی در پیش از ورود آریاییان از کرانه ی جنوبی دریای مازندران حاکی از آن است که فعالیت های انسانی به نسبت هم سنگ با دیگر نقاط ایران در این منطقه در جریان بوده است. این گمان که تمامی آن دستاوردها در سکوت صورت می گرفته، دور از احتیاط است. به احتمال قریب به یقین، زبان مازندرانی، از یک قشر زیرین زبانی برخوردار بوده که بعدها به تدریج، با گذر از مرحله ی دوزبانگی، زبان تازه ی ایرانی را جذب کرد (یزدان پناه ۱۳۸۵:۱۱).

حضور تعداد متنابعی از واژه ها و نام واژه های کهن در حوزه ی جغرافیایی این زبان از یک سو دلیلی آشکار بر دیرینگی آن و از سوی دیگر شاهد پیوند آن با زبان های قدیمی مردم فلات و یا اقوام هم جوار فلات ایران است (حیدری، ۱۳۸۵:۲۴۸۸).

(سانسکریت): ورکه [varka] تبری: ورگا [vərg] = گرگ
 (اوستایی): اژی درو [ajidaro] تبری: اژیک [ædjik] = اجیک [æjik] = کرم خاکی
 (پهلوی): پرسو [parasö] تبری: پرزو [perzu] = پارچه ی آشپزخانه
 (حجازی کناری، ۱۳۷۴).

" با سقوط دولت ساسانی و از دست رفتن میراث مدنی چند هزار ساله ی قوم ایرانی، زبان تبری در حیطه ی ادب پیشتاز خیزش هایی گردید که می بایست به تنهایی و به دور از هم به مبارزه و ستیزه برخیزند و اجزای از هم پاشیده و خرد شده ی فرهنگ مادر و صاحبان اصلی آن را که ایران و ایرانی بود، از نو بسازند. تپورستان، با خلاء موجود میان سقوط دولت ساسانی و پیدایی جنبش ملی ایرانی، ابزار و قلم و دژ پایداری ایرانیان در نگاهداشت هویت و شخصیت ملی خود گشت و آنگاه که رستاخیز ملی ایرانیان آغاز گشت، فردوسی با اثر جاودانه ی خود، بر این آتش دمید" (یوسفی نیا ۱۳۸۱: ۲۴۵۸). مرزبان نامه به زبان تبری به تحریر درآمد^۱ و در قرن چهارم، ترجمه ی تبری قرآن نگاشته شد. حیدری (۱۳۸۱: ۲۴۸۷) می نویسد "این زبان تا قرن شش هجری، نفوذ خود را از دست نداده و با بافتی نسبتاً خالص و یکدست در حوزه های وسیعی از البرز شمالی رواج داشت. نمونه شعری که در تاریخ رویان اولیاء آملی (۱۳۴۸) از شاعری به نام مسته مرد [یا دیواره وز لقب شاعری که در قرن چهارم می زیسته] به جای مانده گویای این حقیقت است". فرای (۱۹۷۵: ۱۷۴) اذعان می کند که این زبان در قرن پنجم و شش به منزلت زبان ادبی دست یافت.

به باور نصری اشرفی (۱۳۸۱: ۲۴۶۳) در دوره ی علویان و مرعشیان، منازعات و دغدغه های حاصل از آن هر گونه فرصت ترویج گسترده ی عقیدتی را که البته به زعم آنان از طریق زبان عربی میسر بود، از آنان سلب می نمود. مجموعه ی این شرایط موجب گردید تا در این دوران، ادبیات عرب و واژگان آن نتواند تاثیر معدوم کننده ای بر ادبیات شفاهی در زبان تبری بگذارد. ضمن آنکه هنوز در منطقه، مهاجرت تعیین کننده- ای صورت نپذیرفته بود. بررسی متن دو قطعه ی کنده کاری شده بر چوب که یکی متعلق به بالوکیا سلطان (زمان زندگی و رهبری بالوی زاهد آملی باید حدود ۶۶۵ تا ۷۳۰ ه. ق باشد) مشهور به "شابالو" و دیگری مربوط به درویش محمد شهریار بود جالب توجه است. بنا به تحقیقات ستوده (۱۳۷۵: ۲۴۱) از این متون، این

۱ - کتاب نیاخته ی مرزبان نامه، حاوی تمثیلات، داستان ها و افسانه های پند آموز است. بنا به عقیده ی تذکره نویسان، این اثر در قرن ۴ و با الهام از کلیله و دمنه به زبان تبری نوشته شد. این کتاب در قرن ششم توسط محمد بن غازی ماطوری از زبان تبری به فارسی برگردانده شد و نام روضه العقول به خود گرفت. بار دیگر در اوائل قرن هفتم نیز توسط سعد الدین وراوینی از تبری به فارسی ترجمه شد و اشعار و امثال عربی بدان اضافه شد.